Bijlage 1: Vijfde voortgangsrapportage Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme

Inleiding

Met de 38 maatregelen in het Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme blijft het kabinet stevig inzetten op de bestrijding en verzwakking van de jihadistische beweging in Nederland en het tegengaan van radicalisering. Voor u ligt de vijfde voortgangsrapportage inzake de uitvoering van dit Actieprogramma (conform de gewijzigde motie van het lid Pechtold 29754, nr. 267). Hierin wordt een stand van zaken gegeven over de verschillende actiepunten en wordt ingegaan op belangrijkste vorderingen geboekt sinds de aanbieding van de vorige voortgangsrapportage op 9 november 2015.

Ook deze keer is ervoor gekozen om in de vorm van een schematisch overzicht van alle maatregelen de voortgang weer te geven, conform de toezegging van de minister van Veiligheid en Justitie tijdens het plenaire debat van 11 februari 2015. Per maatregel wordt de stand van zaken gegeven en over de recente voortgang gerapporteerd. Waar mogelijk en relevant, worden beschikbare aantallen genoemd ter illustratie van de toepassing van maatregelen uit het Actieprogramma. Aantallen die lopende opsporings- en/of inlichtingenonderzoeken schaden, zijn niet in deze voortgangsrapportage opgenomen.

Het Actieprogramma omvat een overzicht van alle maatregelen die het kabinet inzet in de aanpak van gewelddadig jihadisme. Dit betreft echter geen statische werkvoorraad, maar is een werkdocument, waarbij voortdurend wordt bekeken waar aanvullingen en aanscherpingen nodig zijn in de aanpak. Indien van toepassing, gebeurt dit op basis van het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN), waarin een laatste inschatting van de terroristische dreiging tegen en in Nederland wordt gegeven, en/of nieuwe inzichten en ervaringen uit de uitvoeringspraktijk.

1. **Risicoreductie jihadgangers**				
Nr	**omschrijving**	**Planning**	**Stand van zaken**	**Recente ontwikkelingen**
1	Naar onderkende uitreizigers die zich aansluiten bij een terroristische strijdgroepering wordt een strafrechtelijk onderzoek opgestart.	doorlopend toegepast	De onderzoeken naar de bij politie en OM onderkende uitreizigers zijn onlangs in individuele onderzoeken ondergebracht. Dit betreft thans 150 onderzoeken met daarin 150 verdachten die zich allen nog in het strijdgebied bevinden. Het beleid van Openbaar Ministerie ten aanzien van terugkeerders is dat er – mits er sprake is van een verdenking conform 27 Sv- een snelle merkbare strafrechtelijke interventie plaatsvindt en dat betrokkene dus bijv. wordt aangehouden. Hierbij geldt dus het beleid, aanhouden "tenzij". In de verslagperiode heeft de AIVD de open nota 'leven bij ISIS, de mythe ontrafeld' gepubliceerd. De constateringen van de AIVD zijn op basis van inlichtingenonderzoek vastgesteld en kunnen in het bijzonder bijdragen aan strafvervolging van Nederlanders die terugkeren uit Syrië of Irak en daar waren aangesloten bij ISIS.	Op 10 december 2015 heeft de rechtbank Den Haag uitspraak gedaan in het Haagse Context onderzoek. In dit proces heeft de Rechtbank alle 9 verdachten – 8 mannen en 1 vrouw – veroordeeld tot celstraffen oplopend tot zes jaar. In deze uitspraak heeft de rechtbank benadrukt dat concrete gedragingen strafbaar zijn. Het gedachtengoed van de verdachten is dit niet. Volgens de rechtbank maken de 6 verdachten deel uit van een Haagse ronselorganisatie die zich bezighield met het opruien en ronselen en het faciliteren en financieren van jongeren die naar Syrië wilden afreizen om te gaan vechten. Twee van de verdachten betroffen onderkende uitreizigers die zich hebben aangesloten bij een terroristische strijdgroepering en zich thans in het jihadistisch strijdgebied bevinden. Zij zijn beide veroordeeld tot 6 jaar celstraf. Op 18 februari 2016 heeft de Rechtbank Rotterdam drie mannen veroordeeld ter zake van terroristische misdrijven. De rechter achtte in deze strafzaak bewezen dat deze mannen terreurdaden hebben voorbereid en IS financieel hebben geholpen. Deze uitspraak is een belangrijke piketpaal in de strafrechtelijke aanpak van dit type misdrijven, nu de Rechtbank Rotterdam helder uiteengezet heeft dat het sturen van geld of goederen ter facilitering van de gewapende strijd in de onderhavige casus niet anders kon worden uitgelegd als deelname aan een terroristische organisatie. Zo had een verdachte verklaard "eerder in Syrië te zijn geweest voor het opzetten van een transportbedrijf. De rechter oordeelde het verweer van verdachte – dat hij niet met de gewapende strijd van doen heeft gehad- echter als niet geloofwaardig. Ook het excuus van een andere verdachte, dat hij weeskinderen wilde helpen in Syrië, werd door de rechtbank niet geloofwaardig geacht.
2	Verdachten en veroordeelden voor een terroristisch misdrijf worden conform huidige regelgeving direct geplaatst op de Terroristen Afdeling (TA).	doorlopend toegepast	Tijdens het AO gevangeniswezen 22 januari 2015 heeft de toenmalige staatsecretaris toegezegd te bezien of het regime binnen de terroristenafdelingen (TA's) van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) meer op maat moet en kan worden vormgegeven, om de terugkeer van de aldaar verblijvende gedetineerden naar de maatschappij beter te kunnen begeleiden. Met zijn brief van 3 juli 2015 heeft de staatssecretaris de Tweede Kamer geïnformeerd over zijn voornemen om meer maatwerk te gaan leveren op de TA. Hiertoe is	Er verblijven op dit moment 14 personen op een TA (peildatum 9 maart 2016) Op 1 november 2015 is er een eerste versie van het beoordelingsinstrument opgeleverd en wordt moment in gebruik genomen als hulpmiddel voor het Multidisciplinair Overleg-TA (MDO-TA). Dit MDO-TA adviseert over beslissingen over bijvoorbeeld plaatsing van een gedetineerde en re-integratietrajecten. Na een jaar zal een eerste evaluatie plaatsvinden. Parralel hieraan worden door het Ministerie van VenJ de mogelijkheden verkend om te komen tot een regime waarin groepen gescheiden van elkaar kunnen worden geplaatst met de daaraan gekoppelde voorzieningen

			een beoordelingsinstrument ontwikkeld met als doel te kunnen voldoen aan de essentiële voorwaarde dat per individu een accurate beoordeling plaatsvindt van het verspreidingsrisico van radicaal gedachtengoed en het veiligheidsrisico binnen de PI en voor de samenleving.	en veiligheidsmaatregelen.
3	In het kader van het strafrecht bestaan verschillende mogelijkheden om terugkeerders langdurig onder toezicht te stellen.	doorlopend toegepast	In iedere strafzaak betreffende terrorisme waarin dat mogelijk is, benut het OM de mogelijkheid de strafrechter te vragen voorwaarden aan eventuele voorwaardelijke schorsing van voorlopige hechtenis, dan wel voorwaardelijke invrijheidstelling te verbinden die (elektronisch) toezicht op de betrokkenen mogelijk maken.	Op 18 februari 2016 heeft de Rechtbank Rotterdam drie mannen veroordeeld ter zake van terroristische misdrijven. De rechter achtte in deze strafzaak bewezen dat deze mannen terreurdaden hebben voorbereid en IS financieel hebben geholpen. Aan deze verdachte is – met betrekking tot het voorwaardelijke deel van hun straf- als stok achter de deur een aantal bijzondere voorwaarden opgelegd. Het wetsvoorstel uit maatregel 3c is op 24 november 2015 door de Eerste Kamer aangenomen. Hiermee wordt het mogelijk om de toezichttermijnen op o.a. voormalige tbs-ers en geweldsdelinquenten te verlengen. Met deze regeling wordt het mogelijk om, indien nodig, levenslang toezicht te houden op zeden- en geweldsdelinquenten. De maximale duur van de voorwaardelijke beëindiging van de verpleging van overheidswege bij de terbeschikkingstelling komt te vervallen. De minimumduur van de proeftijd van de bijzondere voorwaarden wordt gelijk aan die van de minimumduur van de proeftijd van de algemene voorwaarde van de voorwaardelijke invrijheidsstelling (vi). Ook wordt het bij voorwaardelijke invrijheidsstelling mogelijk om de proeftijd te verlengen. Voor tbs-ers van wie de tbs (definitief) is geëindigd en voor zware geweldsdelinquenten en voor zedendelinquenten van wie de gevangenisstraf is geëindigd of van wie de voorwaardelijke invrijheidsstelling na een gevangenisstraf is geëindigd kunnen persoonlijke gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel worden opgelegd. Hierbij kan gedacht worden aan voorwaarden om aan het gedrag te werken of ten aanzien van zijn bewegingsvrijheid in de samenleving. Met betrekking tot maatregel 3d is momenteel de inzet om de bestaande kennis, ervaring en systematiek van de ISD en TBO maatregelen binnen penitentiaire inrichtingen te combineren met kennis over deradicalisering (bijvoorbeeld bij het Familiesteunpunt Radicalisering en de Exitfaciliteit 'Exits'). Deze combinatie van kennis, ervaring en faciliteiten zal vervolgens benut kunnen worden ten behoeve van spijtoptanten of personen die na een veroordeling bij de reclassering hebben aangegeven hier voor open te staan.
4	Onderkende uitreizigers die zich aansluiten bij een terroristische	2016	Het voorstel tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap ter verruiming van de	Op 1 maart 2016 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel aangenomen. Inwerkingtreding is vóór 1 april 2016.

	strijdgroepering verliezen het Nederlanderschap.		mogelijkheden voor het ontnemen van het Nederlanderschap bij terroristische misdrijven (34 016). Het voorstel tot wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid.	De Wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap in verband met het intrekken van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid (34356) is op 7 december 2015 ingediend in de Tweede Kamer. De nota naar aanleiding van het verslag wordt naar verwachting begin april 2016 aan uw Kamer gezonden.
5	Onderkende uitreizigers met een niet-EU nationaliteit worden ongewenst vreemdeling verklaard (voor het Schengengebied).	doorlopend toegepast	Deze maatregel wordt toegepast op vreemdelingen die op basis van een ambtsbericht van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) of Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) in verband kunnen worden gebracht met jihadisme of een (potentiële) uitreis in dit kader en ten aanzien van wie de AIVD of MIVD heeft geconcludeerd dat zij een gevaar zijn voor de nationale veiligheid	Sinds maart 2013 is in circa 15 gevallen (minder dan 5 gevallen in deze rapportageperiode; peildatum 9 maart) 2016 de IND overgegaan tot het treffen van vreemdelingrechtelijke maatregelen op onderkende uitreizigers met een niet-EU nationaliteit. Het gaat daarbij om verblijfsbeëindiging, het opleggen van een inreisverbod of ongewenstverklaring of de uitzetting onder regie van de DT&V.
6	Onderkende uitreizigers met een of meerdere nationaliteiten die zich aansluiten bij een terroristische strijdgroepering worden gemeld bij de autoriteiten van die landen (van hun niet-Nederlandse nationaliteit).	lopend	Bij onderkende uitreizigers die zich aansluiten bij een terroristische strijdgroepering worden reeds bestaande middelen zoals signalering via Interpol Notices en het Schengen Informatie Systeem (SIS II) ingezet.	Ook in de komende tijd wordt, in samenwerking met de partners in de Contraterrorisme (CT)- keten en in samenhang met aanpalende maatregelen, uitgewerkt hoe en waar de bestaande informatie-uitwisselingspraktijk van politie- en inlichtingendiensten met counterparts in derde landen kunnen worden aangevuld dan wel versterkt, in het bijzonder ten aanzien van het doormelden van de paspoortsignaleringen naar landen van de tweede nationaliteit. Hierbij zal zoveel als mogelijk gebruik worden gemaakt van de reeds bestaande instrumenten en kanalen. Het OM en de politie werken bij de aanpak van terroristische misdrijven nauw samen met internationale partners. In dat kader worden er namen van uitreizigers gedeeld met onder meer de EU-landen, Turkije en de Verenigde Staten.
7	Van uitreizigers over wie gegronde vermoedens bestaan van aansluiting bij een terroristische strijdgroepering worden Nederlandse reisdocumenten gesignaleerd ter vervallenverklaring of weigering.	doorlopend toegepast	Het criterium voor het signaleren van een paspoort onder artikel 23 van de Paspoortwet is het gegronde vermoeden dat de betrokken persoon buiten het Koninkrijk handelingen zal verrichten, die een bedreiging vormen voor onder andere de veiligheid van Nederland. Zowel potentiële uitreizigers als van personen waarvan het gegronde vermoeden bestaat dat zij reeds naar jihadistisch strijdgebied zijn uitgereisd worden opgenomen in het Register Paspoortsignaleringen. In het laatste geval heeft de signalering tot doel om ook het reizen buiten Nederland te bemoeilijken en te voorkomen dat er paspoorten worden uitgegeven op Nederlandse posten in het	Er zijn sinds december 2013 ongeveer 235 (peildatum 1 maart 2016) verzoeken gedaan door de Minister van Veiligheid en Justitie ter weigering of vervallen verklaring van het paspoort. Het gaat hier om signaleringen van reeds uitgereisde personen (maatregel 7), maar ook om personen van wie het gegronde vermoeden bestaat dat ze zullen uitreizen naar jihadistisch strijdgebied (maatregel 15). Er wordt doorlopend gekeken naar de noodzaak van het voortduren van de paspoortmaatregel in de individuele gevallen. Wanneer het gegronde vermoeden niet langer bestaat, wordt de signalering opgeheven. Dit is inmiddels in ongeveer 25 gevallen gebeurd.

			buitenland.	
8	Onderkende uitreizigers die zich aansluiten bij een terroristische strijdgroepering worden geplaatst op de nationale terrorismelijst.	doorlopend toegepast	De maatregel kan worden opgelegd wanneer het gegronde vermoeden bestaat van terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan door betrokken persoon (en organisatie). Deze maatregel is ter vermindering van de dreiging die van Nederlanders (en/of Nederlandse organisaties uit kan gaan die zich hebben aangesloten bij een terroristische organisatie. Door personen op de nationale terrorismelijst te plaatsen, zijn hun financiële tegoeden bevroren en is het verboden aan hen financiële en economische tegoeden of middelen ter beschikking te stellen. Om tot listing van een persoon over te gaan moeten er voldoende aanwijzingen zijn dat betrokkene gerekend kan worden tot de kring van personen en organisaties, bedoeld in VN VR Resolutie 1373. Voorts kunnen er operationele overwegingen zijn om een persoon (nog) niet voor te dragen voor listing.	Sinds december 2013 zijn de tegoeden van 29 personen bevroren. Dit aantal is een toevoeging van 2 sinds de vorige voortgangsrapportage (peildatum 14 maart 2016). Het aantal personen en organisaties op de nationale terrorismelijst is het afgelopen jaar flink toegenomen en zal naar verwachting de komende periode nog verder toenemen. Dit ligt in lijn met het voornemen van het kabinet als aangegeven in de Kamerbrief van 14 januari 2015 (Kamerstuk 29754 nr. 285) en de recent aangenomen afspraken als uitkomst van de gezamenlijke bijeenkomst van het Global Counterterrorism Forum (GCTF) en de anti-ISIS coalitie op 11 januari jl. in Den Haag (Kamerstuk 27925 nr. 584).
9	Onderkende uitreizigers worden conform de regels direct uitgeschreven als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP) en eventuele uitkeringen, financiële toelagen en studiefinanciering worden beëindigd. Waar nodig worden wetten daarop aangepast.	doorlopend toegepast	De personalia van onderkende uitreizigers wordt indien mogelijk gedeeld met de gemeente waarin zij staan ingeschreven. De betreffende gemeente draagt zorg voor uitschrijving uit het BRP bij onderkende uitreis, zodat eventuele financiële toelagen stop worden gezet. Vanuit de CT-infobox werken diverse organisaties samen om sociale uitkeringen, toeslagen en studiefinanciering bij onderkende uitreizigers stop te zetten. Er is een wetsvoorstel in voorbereiding waarin wordt voorzien in een beëindigingsgrond op grond waarvan een uitkering, toeslag of studiefinanciering direct kan worden beëindigd wanneer iemand is aangemerkt als onderkende uitreiziger. Deze beëindigingsgrond wordt opgenomen in alle relevante wetten. Op deze manier wordt het voor de uitvoering eenduidig wat er in een dergelijk geval moet gebeuren en kan direct de financiële ondersteuning aan de onderkende uitreiziger worden beëindigd.	Sinds november 2013 zijn circa 95 (peildatum 2 maart 2016) sociale uitkeringen stopgezet van onderkende Nederlandse of aan Nederland te relateren personen die met jihadistische intenties naar Syrië/Irak zijn gereisd. Dit gebeurt mede naar aanleiding van een uitschrijving uit het BRP of door bemiddeling van de CT-infobox. Het wetsvoorstel zal naar verwachting in de zomer aan de Tweede Kamer worden gezonden.
10	Het wordt kwaadwillenden moeilijker gemaakt om aan aanslagmiddelen te komen.	doorlopend toegepast	Zelfgemaakte explosieven zijn een wapen voor terroristen en andere criminelen. Dit komt ten eerste door de vrije verkrijgbaarheid van	De nota naar aanleiding van het verslag over het voorstel voor een Wet precursoren voor explosieven zal naar verwachting begin april 2016 aan uw Kamer worden gezonden.

			precursoren. De beschikbaarheid van deze stoffen wordt beperkt middels EU verordening 98/2013 en aanvullende Nederlandse wetgeving; tevens moeten bedrijven verdachte transacties, verdwijningen en diefstal melden bij de overheid. Bij aanslagen is ook veelvuldig gebruik gemaakt van vuurwapens. De informatiedeling, opsporing en inlichtingenverwerving inzake (pogingen tot) verwerving van aanslagmiddelen worden geïntensiveerd, met name wat betreft de verkrijgbaarheid van vuurwapens in het criminele circuit en de vermenging van dit circuit met jihadistische netwerken. Modus operandi kunnen echter veranderen, daarom wordt doorlopend onderzoek gedaan naar bestaande en nieuwe aanslagmiddelen en methoden en wordt verkend of aanvullende tegenmaatregelen nodig zijn	Om relevante sectoren en eindgebruikers bewust te maken van de risico's van grondstoffen voor explosieven is eind 2015 een tweede informatiecampagne gestart en is een E-learning tool opgeleverd. Tevens is het nieuwe Protocol Verdachte Objecten (PVO) op 1 januari 2016 in werking getreden. Het PVO beschrijft hoe operationele teams vanuit verschillende organisaties samenwerken en moeten omgaan met verdachte objecten die gevaarlijke stoffen kunnen bevatten, zoals explosieven of chemicaliën (a). De politie en OM intensiveren de opsporing van handel in illegale vuurwapens en het bezit en gebruik van automatische vuurwapens. Hiervoor is een plan opgesteld. Dit plan kent de volgende actiepunten: 1. De versterking van de urgentie bij alle betrokken partners m.b.t. de aanpak van de illegale handel in vuurwapens. Uitgangspunt is: alle partners aan tafel en korte lijnen. 2. De verbetering van de informatiepositie nationaal en internationaal. 3. Het 24/7 uitvoeren van interventies gericht op illegale (automatische) wapens. 4. Het continueren en intensiveren van de internationale samenwerking, in het bijzonder met de bronlanden van illegale wapens. 5. Voortzetten van het project kaliber (aanpak illegale wapenhandel via Internet). Binnen het OM is een landelijk portefeuillehouder op vuurwapens aangesteld. Hij is binnen het OM centraal aanspreekpunt op dit onderwerp. Na recente incidenten met vuurwapens, is binnen de EU de aanpak van vuurwapens als prioriteit benoemd. Mede op aandringen van Nederland, heeft de Europese Commissie een verordening omtrent de deactivatie van vuurwapens aangenomen eind 2015. In EU-verband wordt gesproken over aanpassing van de Europese vuurwapenrichtlijn ten behoeve van strengere Europese standaarden. Tevens heeft de Europese Commissie eind 2015 een actieplan opgesteld voor de bestrijding van de illegale handel in en het gebruik van vuurwapens en explosieven. Ten slotte hebben politie- en justitievertegenwoordigers uit 25 EU-landen, de Verenigde Staten, Australië en Noorwegen, Eurojust en Europol recent afgesproken om anonieme, illegale marktplaatsen op het internet aan te pakken.
11	Bestuurlijke maatregelen risicoreductie jihadgangers		Het wetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding' voorziet in maatregelen zoals een meldplicht, een	De Tijdelijke regels inzake het opleggen van vrijheidsbeperkende maatregelen aan personen die een gevaar vormen voor de nationale veiligheid of die voornemens zijn zich aan te sluiten bij terroristische

			gebiedsverbod en een uitreisverbod ter bescherming van de nationale veiligheid. De maatregelen kunnen worden opgelegd aan personen die op grond van hun gedragingen in verband kunnen worden gebracht met (ondersteuning van) terroristische activiteiten.	strijdgroepen en inzake het weigeren en intrekken van beschikkingen bij ernstig gevaar voor gebruik ervan voor terroristische activiteiten (Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding (34359)) is op 7 december 2015 ingediend in de Tweede Kamer. De nota naar aanleiding van het verslag wordt naar verwachting begin april 2016 aan uw Kamer gezonden Tevens is een start gemaakt met het implementatietraject zodat bij instemming van het parlement een spoedige inwerkingtreding mogelijk zal zijn.
12	Consulaire bijstand door Nederlandse ambassades in aangrenzende landen.	doorlopend toegepast	Het kan voorkomen dat een Nederlander die terugkeert uit jihadistisch strijdgebied bij een Nederlandse vertegenwoordiging in het buitenland om consulaire bijstand vraagt. Bijvoorbeeld omdat iemand niet (meer) over een geldig Nederlands reisdocument beschikt en terug wil keren naar Nederland. De diplomatieke vertegenwoordigingen in de relevante regio's zijn alert op personen die terugkeren vanuit jihadistisch strijdgebied. Via trainingen zijn zij bewust gemaakt hoe te handelen in dergelijke zaken. Het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) krijgt jaarlijks tienduizenden (telefonische) verzoeken om consulaire bijstand. BZ kan, in die gevallen waar zij beschikt over informatie over personen en/of organisaties die een mogelijke dreiging vormen voor de nationale veiligheid, informatie delen met relevante overheidspartners.	Momenteel wordt hier aan gewerkt. Vooralsnog zijn er geen ontwikkelingen te melden.
13	Een nieuw op te richten exit-faciliteit in Nederland.	gereed	De Exit-faciliteit 'Exits' is sinds oktober 2015 ingericht. Exits is, net als het Familiesteunpunt, ondergebracht bij de Stichting Fier Fryslân, die hiervoor subsidie ontvangt. In 2016 vindt een evaluatie plaats van de organisatiewijze en wordt de organisatorische ophanging (eventueel aangepast) definitief.	De eerste trajecten lopen en een aantal bevindt zich in de intake fase.
	2. Interventies uitreis			
14	Bij redelijke verdenking van uitreis wordt strafrechtelijk ingegrepen.	doorlopend toegepast	Indien mogelijk wordt in opdracht van het OM strafrechtelijk onderzoek uitgevoerd met als doel om uitreizen te voorkomen. Dit leidt niet altijd tot strafrechtelijke vervolging. Wel worden deze zaken te allen tijde behandeld in een casusoverleg. Inzet van het strafrecht voor wat betreft de onderzoeken op potentiële uitreizigers is	Bij een redelijke verdenking van uitreis wordt strafrechtelijk ingegrepen. Hiermee moet worden voorkomen dat geradicaliseerden uitreizen naar het strijdgebied in Syrië in Irak. In opdracht van het OM wordt in deze gevallen strafrechtelijk onderzoek verricht naar voorbereidingshandelingen terroristisch misdrijf. Dit heeft tot gevolg dat het OM in sommige gevallen vroeg strafrechtelijk moet ingrijpen. Dit vroegtijdig ingrijpen brengt het

			primair gericht op het voorkomen dat personen afreizen naar het strijdgebied. Het OM is afhankelijk van signalen vanuit de politie en vanuit ketenpartners (voornamelijk op lokaal niveau) die er op wijzen dat personen niet alleen naar het strijdgebied willen afreizen, maar dat zij daarbij het doel hebben om deel te gaan nemen aan de gewelddadige strijd (denk bijvoorbeeld aan signalen vanuit scholen of uit de wijk). Er vindt waar mogelijk strafrechtelijke interventie plaats om uitreizen te voorkomen. Dit leidt niet altijd tot strafrechtelijke vervolging. Wel worden deze zaken opgenomen in casusoverleggen.	risico met zich mee dat strafrechtelijke vervolging niet succesvol kan zijn. Dit is inherent aan de focus van de inzet van het strafrecht om terrorisme te bestrijden. Om daadwerkelijk aanslagen te voorkomen wordt opgetreden tegen gedragingen die zich nog in een voorbereidend stadium bevinden. In deze rapportageperiode zijn er twee veroordelingen inzake potentiele uitreizigers te melden. Op 18 februari 2016 heeft de Rechtbank Rotterdam drie mannen veroordeeld ter zake van terroristische misdrijven. De rechter achtte in deze strafzaak bewezen dat deze mannen terreurdaden hebben voorbereid en ISIS financieel hebben geholpen. Twee van deze verdachten hadden concrete plannen gemaakt om naar het jihadistisch strijdgebied uit te reizen zijn (mede) ter zake hiervan ook door de rechtbank veroordeeld tot celstraffen oplopend tot 3,5 jaar.
15	Bij gegronde vermoedens van uitreis worden de reisdocumenten gesignaleerd ter vervallenverklaring of weigering (inclusief identiteitskaarten).	doorlopend toegepast	In een aantal gevallen is, naast bij gegronde vermoedens van uitreis, ook bij onderkende uitreizigers het paspoort gesignaleerd ter vervallenverklaring om reizen in het buitenland te bemoeilijken (maatregel 7). Bovendien wordt detectie bij eventuele terugkeer vergroot. De mogelijkheid een uitreisverbod op te leggen is opgenomen in het in maatregel 11 genoemde wetsvoorstel "Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding". Ter ondersteuning van de maatregel wordt ook een wijziging van de Paspoortwet voorbereid. Hierin wordt geregeld dat paspoorten en de Nederlandse identiteitskaarten van rechtswege vervallen bij het opleggen van een uitreisverbod. Tevens wordt het mogelijk om in dit geval betrokkene een vervangend identiteitsbewijs te geven.	Er zijn sinds december 2013 ongeveer 235 (peildatum 1 maart 2016) verzoeken gedaan door de Minister van Veiligheid en Justitie ter weigering of vervallen verklaring van het paspoort (zie ook bij maatregel 7). De nota's naar aanleiding van de verslagen bij het voorstel voor de Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding (Twbmt) en van het daarmee verband houdende voorstel tot wijziging van de Paspoortwet worden naar verwachting begin april 2016 aan uw Kamer gezonden.
16	In geval van vermoedelijke uitreis wordt de directe omgeving gewaarschuwd.	doorlopend toegepast	Potentiële uitreizigers die in beeld zijn, worden besproken in een multidisciplinair casusoverleg in het lokale domein. De betrokken partijen bepalen daar de meest effectieve aanpak. Het informeren van de directe omgeving door de lokale overheid kan een onderdeel van de aanpak zijn. Deze maatregel is gerelateerd aan maatregel 30, ondersteuning lokale aanpak.	De lokale partners maken in het casusoverleg de afweging of het opportuun is de directe familie van uitreizigers te waarschuwen met het doel potentiële uitreis te voorkomen.
17	In geval van vermoedelijke uitreis	doorlopend	Voor minderjarigen die zelfstandig uitreizen zijn	In de periode februari 2013 tot 2 februari 2016 zijn 65 aan jihadisme

	waarbij een minderjarige betrokken is, worden kinderbeschermingsmaatregelen getroffen.	toegepast	de maatregelen uit het actieprogramma onverkort van toepassing. Wanneer minderjarigen die door hun ouders zijn meegenomen naar ISIS strijdgebieden of wanneer kinderen in ISIS strijdgebied worden geboren uit Nederlandse ouders naar Nederland terugkeren volgt altijd een melding bij de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad voor de Kinderbescherming bekijkt of reeds sprake is van hulpverlening aan de minderjarige en besluit indien nodig tot het instellen van een raadsonderzoek. Tegelijkertijd wordt door zorg- en veiligheidspartners in een multidisciplinair casusoverleg een behandelplan opgesteld dat de veilige ontwikkeling van het kind moet waarborgen en eventuele veiligheidsrisico's moet tegengaan.	gerelateerde unieke kindzaken door de Raad voor de Kinderbescherming in onderzoek genomen. Van die 65 minderjarigen waren er 28 individuele potentiële vertrekkers en 37 kinderen in gezinsverband (peildatum 2 maart 2016).
	3. Radicalisering: aanpakken van verspreiders en ronselaars			
18	Indien sprake is van ronselen voor de gewapende strijd wordt strafrechtelijk ingegrepen.	doorlopend toegepast	Bij een redelijke verdenking van uitreis wordt strafrechtelijk ingegrepen. Op deze manier probeert de overheid zoveel mogelijk te voorkomen dat geradicaliseerde jongeren uitreizen naar het strijdgebied in Syrië in Irak. Het OM verricht in deze gevallen strafrechtelijk onderzoek naar voorbereidingshandelingen voor een terroristisch misdrijf. Dit heeft tot gevolg dat het OM in sommige gevallen genoodzaakt is vroeg strafrechtelijk in te grijpen. Dit vroegtijdig ingrijpen brengt het risico met zich mee dat strafrechtelijke vervolging niet succesvol kan zijn. Dit is inherent aan de focus van de huidige terrorismewetgeving op het in de eerste plaats voorkomen van aanslagen, boven een succesvolle vervolging.	Eén verdachte is binnen het strafrechtelijk onderzoek Context onder meer veroordeeld voor ronselen voor de gewapende strijd (artikel 205 Wetboek van Strafrecht). De rechter heeft deze verdachte drie jaar gevangenisstraf, waarvan een voorwaardelijk, opgelegd. Thans loopt er nog een door het OM ingesteld hoger beroep met betrekking tot de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 1 december 2014 waarin een vrouw is vrijgesproken voor ronselen voor de gewapende strijd. Vijf verdachten zijn op 10 december 2015 binnen het strafrechtelijk onderzoek Context door de rechtbank Den Haag (onder andere) veroordeeld voor opruiing. Één verdachte is door de Rechtbank Den Haag op 10 december 2015 onder meer veroordeeld voor ronselen voor de gewapende strijd (artikel 205 Wetboek van Strafrecht). De rechter heeft deze verdachte jaar gevangenisstraf, waarvan één voorwaardelijk, opgelegd. Daarnaast heeft de Rechtbank Zeeland-West-Brabant op 18 februari 2016 vonnis gewezen in een strafzaak tegen ronselaar voor de gewapende strijd. De rechtbank veroordeelde deze man tot achttien maanden gevangenisstraf, waarvan zes voorwaardelijk, voor het werven van een jongere voor de gewapende terroristische strijd, witwassen en uitkeringsfraude. Thans loopt er nog een door het OM ingesteld Hoger Beroep met betrekking tot de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 1 december 2014 waarin een vrouw is vrijgesproken voor ronselen voor de gewapende strijd.

19	Strafrechtelijk ingrijpen bij haatzaaien en oproepen tot geweld in extremistisch kader wordt geprioriteerd.	doorlopend toegepast	Indien Open Source Intelligence (OSINT) team van de politie stafbare strafbare feiten signaleert kunnen deze – na overleg met het OM - in onderzoek genomen.	Het strafrecht wordt optimaal ingezet om op te treden tegen (voorbereiding of faciliteren van) terroristische activiteiten, zoals opruiing, ronselen, training en samenspanning voor een terroristische misdrijf of het aanzetten tot haat en geweld. Dat leidt in de praktijk ook daadwerkelijk tot zaken die bij het Openbaar Ministerie instromen. Uiteindelijk is het aan de rechter om al dan niet straffen op te leggen. Uit de uitspraak van de rechtbank Den Haag in de zaak 'Context' komt naar voren dat de rechter niet schroomt om ten aanzien van bovengenoemde delicten forse straffen op te leggen. In deze uitspraak is één man (onder meer) veroordeeld wegens het aanzetten tot haat en geweld alsmede belediging tegen de Joodse bevolking. Betreffende persoon is door de rechtbank Den Haag op 10 december 2015 veroordeeld tot een celstraf van zes jaar.
20	Facilitatoren en verspreiders van jihadistische propaganda worden in hun activiteiten verstoord[1].	doorlopend toegepast	In het kader van het Actieprogramma wordt aan de 'Rotterdamwet' (Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek) de mogelijkheid toegevoegd om huurders in het kader van een huisvestingsvergunning te screenen op o.a. radicaal, extremistisch of terroristisch gedrag. De tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen (zie maatregel 11) ziet ook op het verstoren van verspreiders en facilitatoren.	De nota naar aanleiding van het Verslag over de Wijziging van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek in verband met de selectieve woningtoewijzing op grond van overlast gevend of crimineel gedrag (maatregel 20) door de Minister voor Wonen en Rijksdienst is op 10 februari 2016 aan uw Kamer gestuurd[2]. Om nadere invulling te geven aan maatregel 20f wordt in de huidige procedure van visumverlening beter gekeken naar de mogelijke risico's voor de openbare orde en de nationale veiligheid. Hiertoe worden de behandel(risico) profielen die gebruikt worden bij de beoordeling van en beslissing op visumaanvragen aangevuld. De NCTV houdt op basis van open bronnen actief een alerteringslijst bij van sprekers en/of referenten die extra aandacht vragen in de beoordeling. De NCTV kijkt doorlopend naar extremistische sprekers en ook specifiek naar personen of organisaties die betrokken zijn bij het fundamentalistische lezingencircuit, om vroegtijdig en proactief de komst van extremistische sprekers te kunnen onderkennen. Het streven is om – als daar aanleiding toe is - al bij de visumaanvraag een blokkade op te werpen, met als nadrukkelijke optie om reeds verstrekte visa– desnoods te elfder ure – in te trekken als zich nieuwe feiten en omstandigheden voordoen die de toelating van een spreker tot ons land ongewenst maakt. Sinds februari 2015 is van 8 personen de visumaanvraag afgewezen of is het reeds verleende visum, afgegeven door Nederland of een Schengen lidstaat, ingetrokken wegens aanzetten tot haat en/of geweld. Tevens worden gemeenten meer en meer actief in het proactief aangaan van een dialoog om de komst van extremistische

[1] Maatregel 20b is in de 2e voortgangsrapportage afgerond.
[2] TK 2015-2016, 34314, nr. 6

				sprekers te voorkomen. Deze tweeledige aanpak wordt voortgezet en vindt aansluiting bij de bredere aanpak van het salafisme. In Europees verband zijn de bilaterale gesprekken met landen, waarmee reeds wordt samengewerkt in de aanpak van jihadisme zo goed als afgerond. In deze gesprekken wordt informatie uitgewisseld over visumplichtige extremistische sprekers. Deze ronde van bilaterale gesprokken heeft Nederland in staat gesteld om de trends en ontwikkelingen op het terrein van extremistische sprekers te delen met de belangrijkste Europese partners. Nederland zal tijdens het lopende EU-voorzitterschap aandacht vragen voor de beoogde verbeteringen voor informatiedeling en samenwerking op dit thema.
	4. Radicalisering tegengaan			
21	Samenwerken met de islamitische gemeenschap.	doorlopend toegepast	Maatschappelijke organisaties en islamitische gemeenschappen zijn belangrijke partners in het tegengaan van radicalisering. Daarom ondersteunt het Rijk op dit moment projecten van twee maatschappelijke organisaties met als missie om de islamitische gemeenschap weerbaarder te maken tegen radicalisering	Het Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders (SMN) heeft de eerste reeks trainingen 'Omgaan met radicalisering' aan sleutelpersonen gegeven. Deze sleutelpersonen kunnen fungeren als aanspreekpunt voor bezorgde ouders en als intermediair tussen ouders en instanties. De tweede (vervolg)reeks trainingen vindt plaats tot en met november 2016. Ook zijn de eerste voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders met vragen over radicalisering gehouden, die doorlopen tot en met de herfst 2016. Het Contactorgaan Moslims en Overheid (CMO) houdt in april een kick-off bijeenkomst met moskeebesturen, samenwerkingspartners en wetenschappers. Tot zomer 2016 organiseert het CMO 10 debatten voor moskeebezoekers. Na de zomer dit jaar vinden de trainingen voor moskeebestuurders en imams plaats. Een evaluatie om de projecten van SMN en CMO te onderzoeken zal eind maart starten. Daarbij wordt ook onderzocht hoe de geleerde lessen uit de evaluatie kunnen worden gedeeld met en gebruikt door andere organisaties. In de loop van 2016 worden ook andere projecten gericht op het vergroten van de weerbaarheid van islamitische gemeenschappen tegen radicalisering ondersteund.
22	Versterken van bestaande netwerken van lokale en landelijke sleutelfiguren.	2015/2016	Het Rijk ondersteunt direct en via de versterkingsgelden de opbouw van strategische netwerken polarisatie en radicalisering in gemeenten waar de problematiek het meest nijpend is. Doel van de netwerken is om zorg te dragen voor de (door)ontwikkeling van een breed gedragen lokale aanpak op basis van onderling vertrouwen en betrokkenheid tussen partijen.	De opbouw van strategische netwerken polarisatie en radicalisering in zeven gemeenten is in volle gang. Deze netwerken bestaan uit 15 tot 30 personen, waaronder sleutelfiguren, jongerenwerkers, moskeebestuurders, schooldirecteuren, politie en gemeentemedewerkers. Bevordering van deskundigheid en uitwisseling van kennis en inzichten staan voorop. Naast deze zeven gemeenten heeft een groot deel van gemeenten binnen de tweede tranche versterkingsgelden middelen aangevraagd

				om dit jaar te starten met het op- en uitbouwen van netwerken van sleutelfiguren.
23	Betrokken burgers kunnen rekenen op steun.	doorlopend toegepast	Burgers en professionals kunnen bij Meld Misdaad Anoniem (M.) terecht met anonieme meldingen inzake alle vormen van extremisme, waarbij sprake is van een strafbaar feit of de voorbereiding van een strafbaar feit. Medewerkers van M. zijn getraind over het onderwerp. Bellers met hulpvragen worden doorverwezen naar de gemeente, het Familiesteunpunt Radicalisering, Exits, de wijkagent of de hulplijn radicalisering van het Samenwerkingsverband van Marokkaanse Nederlanders (SMN). Om gezinnen en families te ondersteunen in het omgaan met radicaliserende of geradicaliseerde familieleden is een Familiesteunpunt Radicalisering opgericht Doel is radicalisering van broertjes, zusjes of andere familieleden tegen te gaan en het plegen van strafbare feiten te voorkomen.	In de periode januari 2015 tot en met februari 2016 heeft M. in totaal 153 meldingen met betrekking tot terrorisme en extremisme ontvangen. Ongeveer 15 families zijn / worden ondersteund door het Familiesteunpunt(peildatum 1 maart 2016). In het kader van opvoedondersteuning is het plan Weerbaar Opvoeden opgesteld. Met 5 gemeenten wordt in proefprojecten gewerkt aan de ontwikkeling van aanvulling op bestaand opvoedinstrumentarium met elementen die nodig zijn voor een goede socialisatie en bonding aan de Nederlandse/westerse samenleving. Daarbij wordt gewerkt aan het tot stand te brengen van duurzame samenwerking tussen professionals, migrantenorganisaties en vrijwilligers. Met action research wordt verzekerd dat de resultaten in bruikbare producten worden omgezet voor gemeenten en professionals. Op 14 maart heeft de eerder aangekondigde startbijeenkomst voor deze proefprojecten plaatsgevonden. De proefprojecten zijn per 1 maart 2016 gestart. De looptijd van de projecten is van 1 maart 2016 tot 31 december 2017.
24	Ondersteuning onderwijsinstellingen.	doorlopend toegepast	De voorgenomen acties uit het Actieprogramma integrale aanpak Jihadisme worden uitgevoerd. Alle scholen in primair- en voortgezet onderwijs in Nederland kunnen een beroep doe op de Stichting School en Veiligheid voor ondersteuning en training. De portal van School en Veiligheid is inmiddels ook ingericht voor de MBO sector	Voor de 18 geprioriteerde gemeenten komt aanvullende ondersteuning voor de scholen in de vorm van een complementaire aanpak. Deze aanpak bestaat uit een aanbod van trainingen en advies, ontwikkeld en uitgevoerd door de NCTV, de Stichting School en Veiligheid en de Expertise-unit Sociale Stabiliteit. Daarnaast wordt er een aanbod ontwikkeld om met leerlingen het gesprek aan te gaan over deze thema's (zie ook maatregel 27&28). In oktober 2015 zijn er in twee gemeenten proefprojecten met deze aanpak gestart. De eerste scholen in deze gemeenten zijn getraind met specifiek voor het onderwijs ontwikkelde trainingsmodules gericht op het herkennen en signaleren van radicalisering, maar ook op vaardigheden om op klassikaal en op individueel niveau het gesprek aan te gaan met leerlingen. Deze proeftrajecten en de gegeven trainingen worden momenteel geëvalueerd. De eerste trainingen

				worden door de scholen positief beoordeeld en de leerpunten worden meegenomen in het vervolgtraject. Vanaf 1 januari 2016 is een start gemaakt met de bredere uitrol van deze aanpak in de overige 16 gemeenten. Momenteel vinden gesprekken plaats met de gemeenten en schoolbesturen over de ondersteuningsbehoefte van de scholen in deze gemeenten.
25	Oprichting expertcentrum maatschappelijke spanningen en radicalisering	doorlopend toegepast	De Expertise-unit Sociale Stabiliteit (ESS) is begin 2015 opgericht en zal de komende vier jaar rechtstreeks onder het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vallen. Vanaf dit jaar zal ESS verder worden uitgebreid, zoals eerder aangekondigd. De ESS biedt gemeenten , eerstelijns professionals en diverse groepen in de samenleving praktijkkennis aan over maatschappelijke spanningen, waaronder radicalisering, en over het omgaan met verschillende spanningen die zich voordoen bij specifieke lokale incidenten	In 2015 heeft ESS onder meer een quickscan gedaan onder 49 gemeenten en 38 individuele gemeenten ondersteuning geboden, o.a. over inrichten van een lokale aanpak radicalisering en jihadisme, het versterken van duurzame lokale netwerken en het opzetten van een netwerk van sleutelfiguren. In het eerste kwartaal 2016 heeft ESS in het kader van de versterkingsgelden verschillende gemeenten ondersteund bij het inrichten van hun aanpak. Verder heeft ESS de training Omgaan met Extreme Idealen (OMEI) aan 435 (2015) en 104 (2016) eerstelijns professionals gegeven. In 2016 zal ESS o.a. een vervolg organiseren op de leerkringen preventieve aanpak radicalisering voor gemeenten. Verder zal voor de zomer het onderzoek 'Triggerfactoren in het radicaliseringsproces' worden omgezet in praktische handvatten voor verschillende professionals.
26	Gerichte inzet op radicaliserende jongeren in lokale risicogebieden.	doorlopend toegepast	Gemeenten worden ondersteund bij de ontwikkeling van een integrale aanpak voor radicale personen en/of risicobuurten. In gemeenten vinden leerkringen en focusgroepen plaats en worden strategische netwerken opgezet. Radicaliserende jongeren in lokale risicogebieden worden in beeld gebracht en op basis daarvan vindt gerichte inzet plaats.	Via een tweetal leerkringen preventieve aanpak radicalisering zijn 28 gemeenten met een verhoogde aandacht voor radicaliseringsproblematiek ondersteund. Leerkringen zijn begeleide intervisiegroepen waarvoor een curriculum is ontwikkeld. Na verschillende bijeenkomsten in 2015 heeft in januari 2016 een slotbijeenkomst plaatsgevonden. In 2016 gaat een nieuwe groep gemeenten starten met de leerkringen. De ambities t.a.v. het versterken van een preventieve lokale aanpak krijgen verdere uitwerking in de besteding van extra gelden voor gemeenten waar de problematiek het meest nijpend is (zie maatregel 30).
27 & 28	Mobiliseren maatschappelijke tegengeluiden en versterken weerbaarheid tegen radicalisering en spanningen. Maatschappelijk debat over de grenzen van de rechtsstaat.	2015/2016	De aanpak om extremistische boodschappen te bestrijden enerzijds gericht op het ondermijnen van jihadistische boodschappen en anderzijds op het versterken van de weerbaarheid van jongeren Hierbij is nadrukkelijk aandacht voor het verbinden van nationale initiatieven met lokale initiatieven.	Vanuit het Rijk is ondersteuning verleend aan theatervoorstelling 'Jihad'. In januari en februari zijn er in totaal 30 voorstellingen geweest in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Zoetermeer. 5500 leerlingen hebben het toneelstuk "jihad, de voorstelling" bijgewoond en na afloop hierover gedebatteerd. Later dit jaar volgen nog minimaal 4500 leerlingen. In september 2016 volgt namelijk een tweede speelronde met 60 voorstellingen in tenminste 18 gemeenten die ook extra ondersteuning ontvangen in het kader van de complementaire aanpak onderwijs (zie maatregel 24). De toon en boodschap van dit lichtvoetige en tegelijkertijd indrukwekkende stuk liggen dicht bij de belevingswereld van jongeren. Achteraf is een nagesprek waarbij ook ervaringsdeskundigen en lokale sleutelfiguren betrokken worden. Er is een uitgebreide lesbrief beschikbaar voor docenten om het gesprek naderhand in de klas voort te zetten.

				Naast de voorstelling is vanuit diverse andere partijen een bruikbaar aanbod ontstaan om het gesprek aan te gaan met leerlingen en jongeren over kernwaarden en vrijheden van de rechtsstaat. Met de 'Roadshow Persvrijheid' zijn meer dan 1000 leerlingen de dialoog aangegaan met journalisten en redacteuren over de betekenis van persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Met het debatproject 'Meten met twee maten' zijn meer dan 300 studenten het debat met elkaar aangegaan over het Nederlands buitenland beleid aan de hand van een gespreksmethode waarbij de focus ligt op de onderbuikgevoelens, stereotypen en vooroordelen en wordt er gezocht naar inclusieve oplossingen. Er wordt verkend of deze methode op grotere schaal kan worden ingezet om lastige thema's bespreekbaar te maken.
	5. Sociale media			
29	Bestrijden van verspreiding van radicaliserende, haatzaaiende jihadistische content.	doorlopend	Wanneer ongewenste gegevens worden aangetroffen (passieve inwinning in het reguliere OSINT proces of tijdens strafrechtelijke onderzoek) wordt contact opgenomen met de IRU van Europol. De IRU van Europol neemt vervolgens contact op met de Nederlandse (vaak ook Amerikaanse) providers voor het verwijderen van de content. Het monitoren van jihadistische content staat binnen OSINT steeds ten dienste van onderzoek naar personen of bewegingen in het kader van opsporing en vervolging, of handhaving van de openbare orde.	In verschillende Eenheden van de Nationale Politie is binnen OSINT verband haatzaaiende content aangetroffen. In een aantal gevallen is deze content verwijderd en in een aantal gevallen is een strafrechtelijk onderzoek gestart. Binnen de NP is op een specialistische unit opgericht die zich richt op verwijdering van jihadistische content van openbare (sociale media) accounts en websites. Deze Nederlandse Internet Referral Unit (NL IRU), voert haar kerntaak uit via NTA. In bijzondere gevallen Ook kan content onder gezag van het OM middels de inzet van het strafrecht via een NTD- procedure worden verwijderd. Afstemming en samenwerking op dit thema tussen de NP en Europol vindt doorlopend plaats. De private inzet op dit thema is ook groot. Verschillende bedrijven accepteren niet dat op hun platform terrorisme wordt bevorderd en hun gebruikersvoorwaarden maken helder dat dit soort gedrag , of gewelddadige bedreigingen niet is toegestaan. Zo heeft bijvoorbeeld Twitter sinds de zomer van 2015 alleen al meer dan 125.000 accounts voor bedreigend of het bevorderen van terroristische daden, voornamelijk met betrekking op ISIS, opgeschort.
	6. Informatie-uitwisseling			
30	Het kabinet ondersteunt de lokale aanpak in prioritaire gebieden.	doorlopend toegepast	Het Rijk en gemeenten werken nauw samen in de aanpak jihadisme in de prioritaire gebieden De ambities ten aanzien van de verdere versterking van de integrale lokale aanpak krijgen uitwerking in de besteding van de extra gelden die zijn gereserveerd in de brief "Versterking van de veiligheidsketen" aan de Tweede Kamer (a, b, c). Deze gelden zijn vanaf 2016 beschikbaar voor de gemeenten waar de	In het kader van de versterking van de lokale aanpak is in totaal aan 11 gemeenten en 1 regio gemeente inmiddels 5,2 miljoen euro toegekend voor 2016. Tevens zijn 10 aanvragen voor regio gemeenten ontvangen waarvan inmiddels 1 is toegekend en de overige 9 in behandeling zijn. Zie ook maatregel 22. Sinds de vorige voortgangsrapportage richten de plannen zich op • Analyse van de lokale problematiek en mate van weerbaarheid van de gemeente/regio. • Tegengaan radicalisering door focus op het vormen van

			problematiek het meest nijpend is en worden geoormerkt verstrekt voor het structureel versterken van de integrale aanpak..	netwerken van sleutelfiguren en van strategische netwerken alsmede activiteiten dicht op het gezin c.q. de omgeving van personen die (mogelijk) radicaliseren. • Kennis en kunde van professionals: trainingen bij het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR). Een extern bureau gaat de uitvoering van de plannen monitoren. Tot slot wordt onverminderd ingezet op het multidisciplinair casusoverleg. Overal in Nederland staan daarvoor basisstructuren, wat het voor gemeenten mogelijk maakt in geval van casuïstiek een multidisciplinair casusoverleg op te starten. De NCTV heeft samen met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) een online instrument ontwikkeld met handvatten en tips t.b.v. gemeenten die starten met een multidisciplinair casusoverleg. De handleiding is op aanvraag toegankelijk voor lokale professionals die werkzaam zijn in de casusgerichte aanpak.
31	Voortzetting samenwerking tussen Rijk en betrokken gemeenten.	doorlopend toegepast	Rijk en gemeenten werken nauw samen bij de ontwikkeling en uitvoering van de integrale aanpak jihadisme op lokaal niveau. Daartoe vindt regelmatig overleg plaats tussen de Minister van VenJ, de Minister van SZW, de Minister van BZK, NCTV, AIVD en de burgemeesters van de meest betrokken gemeenten. Het versterken van preventieve aanpak van radicalisering maakt hier naast de persoonsgerichte aanpak deel van uit.	Bestuurlijke afspraken krijgen uitwerking met de gelden die zijn gereserveerd voor versterking van de lokale aanpak in de brief "versterking veiligheidsketen" die op 27 februari 2015 naar de TK is verzonden.[3] Via de versterkingsgelden, opbouw van strategische netwerken, scholenaanpak en de persoonsgerichte aanpak wordt intensief samengewerkt met gemeenten waar de problematiek nijpend is. Met andere gemeenten wordt samengewerkt door o.a. de leerkringen en via de samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)[4]. In 2016 wordt gekeken naar een aantal veelbelovende voorbeelden in gemeenten om nieuwe aanwas te voorkomen. Deze zullen als pilot in een aantal andere gemeenten worden uitgerold.
32	Versterking coördinatie op de uitvoering	doorlopend toegepast	Bij de Nationale Politie is een Nationale Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (NSGBO) ingericht t.b.v. contraterrorisme. Daarnaast is door de Koninklijke Marechaussee (KMar) een Landelijke Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden (LSGBO) jihadisme ingericht. De NCTV, AIVD, politie en het OM hebben besloten een geactualiseerd centraal overzicht van de genomen maatregelen op	Per 1 januari 2016 zijn er vier NSGBO staven ingericht en operationeel inzetbaar. De afgelopen maanden en komende tijd veel aandacht voor oefeningen, war games, table tops e.d. Ook is er periodiek CT overleg met en oefeningen van politiechefs, met het doel op alle niveaus voorbereid te zijn op een eventuele aanslag en snel en adequaat handelen de eerste uren na een eventuele aanslag. De CT-Infobox werkt aan een verbeterd centraal overzicht van de genomen maatregelen op persoonsniveau. Dit betreft de in de CTinfobox aangemelde personen. Het overzicht behelst alle mogelijk

[3] TK 2014-2015, 29754, nr. 302
[4] Zie ook maatregel 26 voor andere activiteiten rondom de samenwerking tussen Rijk en betrokken gemeenten.

			persoonsniveau bij de CT-Infobox onder te brengen.	te nemen maatregelen op een persoon en dit wordt continue bijgehouden.
33	Prioritering financiële aanpak jihadisten.	doorlopend toegepast	In het kader van voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme wordt geïntensiveerd ingezet op de financiële aanpak van jihadisten. De Financial Intelligence Unit (FIU) zet capaciteit gericht in op de financiële aanpak van jihadisten. In het kader van voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme wordt geïntensiveerd ingezet op de financiële aanpak van jihadisten.	In reactie op recente aanslagen in verschillende delen van de wereld, waaronder Ankara en Parijs in oktober en november 2015, heeft de Financial Action Task Force (FATF) in december 2015 een ingelaste plenaire vergadering georganiseerd. Gedurende drie dagen bespraken experts van alle grote financiële centra actuele inzichten in de wijze waarop terroristische organisaties zich financieren, met name Da'esh. Deze gedachtewisseling werd voortgezet tijdens de reguliere plenaire vergadering van de FATF in februari 2016, met onder meer bijeenkomsten met vertegenwoordigers van de private sector en de Counter ISIL Finance Group. Nederland speelt een actieve rol in deze internationale coördinatie van de bestrijding van de financiering van terrorisme. Naast bijdragen van experts aan de bijeenkomsten van de FATF heeft Nederland in januari 2016 een conferentie georganiseerd over het fenomeen van de zogenoemde Foreign Terrorist Fighters. Analyse van de financiering van de aanslagen in Parijs toonde het gebruik van prepaid cards. In het Actieplan ter versterking van de strijd tegen terrorismefinanciering van de Europese Commissie is mede om die reden voorgesteld om de bepalingen uit de vierde anti-witwasrichtlijn die betrekking hebben op prepaid cards, opnieuw te bezien. Nederland en de andere lidstaten hebben het Actieplan verwelkomd.” Doelstelling van het Actieplan is de financiering van terrorisme intensiever te bestrijden door bestaande EU-regels aan nieuwe bedreigingen aan te passen en het beleid en de praktijken in overeenstemming te brengen met internationale normen. Hierbij wordt aangesloten bij reeds lopende werkzaamheden op internationaal niveau (VN en de FATF). Tijdens de Raad Economische en Financiële Zaken (ECOFIN) van 12 februari jongstleden zijn hierover raadsconclusies aangenomen. Vrijwel alle niet-wetgevende maatregelen zullen gedurende 2016 door de Commissie worden uitgevoerd. Nog op te stellen wetgevingsvoorstellen of actieplannen zullen in separate BNC fiches aan de Raad worden voorgelegd. Op 18 februari 2016 heeft de Rechtbank Rotterdam drie mannen veroordeeld ter zake van terroristische misdrijven. De rechter achtte in deze strafzaak bewezen dat deze mannen terreurdaden hebben voorbereid en IS financieel hebben geholpen. Deze uitspraak is een belangrijke piketpaal in de strafrechtelijke aanpak van dit type misdrijven, omdat in deze zaak het sturen van geld of goederen is beoordeeld als deelname aan een terroristische organisatie en voor het eerst in Nederland een rechtbank terrorismefinanciering heeft bestraft(bestaande uit het overmaken van geld of goederen aan een

				actieve jihadstrijder). Daarnaast zijn er momenteel twee zaken onder de rechter waarbij terrorismefinanciering (artikel 421 Sr.) en overtreding van de sanctiewet onderdeel uitmaken van de tenlastelegging. Thans loopt er Hoger Beroep tegen de uitspraak van de Rechtbank Rotterdam d.d. 22 juli 2015 waarin de rechtbank een verdachte heeft veroordeeld tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden wegens overtreding van de Sanctiewet.
34	Versterking detectie jihadistische reisbewegingen.	2016	Zoals afgesproken met de TK in het debat van 4 september 2014 wordt een nieuwe technische voorziening gebouwd waarmee bestaande reisgegevensstromen gericht bevraagd kunnen worden om jihadistische strijders te kunnen traceren. De OvJ kan deze technische voorziening bij strafrechtelijk onderzoek gebruiken om geautomatiseerd de benodigde reisgegevens te vorderen bij de KMar en de Douane. In praktijk betekent dit dat opsporingsgegevens geautomatiseerd worden vergeleken met reisgegevens, bij een 'match' worden de gegevens doorgezonden naar het OM.	De afgelopen maanden is de technische voorziening gebouwd, in samenwerking met de ketenpartners. Begin november is de voorziening opgeleverd. Het systeem is in functionele en technische zin gereed voor gebruik. De komende periode wordt de voorziening in gebruik genomen. Voor het gebruik van de voorziening door de Douane zijn samenwerkingsafspraken overeengekomen tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van Veiligheid en Justitie die d.d. 9 maart 2016 zijn gepubliceerd in de Staatscourant (Stcrt. 2016, 11932). Aan de hand van de eerste ervaringen wordt de voorziening doorontwikkeld en verder verfijnd.
35	Versterking deskundigheidsbevordering in de uitvoering.	doorlopend toegepast	Er wordt ingezet op het delen van eenduidige communicatie vanuit de overheid, het kennis delen binnen Nederland en het benutten van internationale expertise.	In het voorjaar 2016 start de politie in de eenheden Den Haag, Amsterdam en Oost Nederland de pilot professionalisering CTER. Dit is een algemene en specialistische CTER-opleiding voor verschillende te onderscheiden groepen politiefunctionarissen (o.a. wijkagenten, rechercheurs en basispolitie. Alle medewerkers van het OM die betrokkenheid hebben bij de aanpak van radicalisering en extremisme wordt in 2016 een passende opleiding aangeboden. Ook is de handreiking Terrorisme gevolgbestrijding gepubliceerd. Deze handreiking is bedoeld voor (eind)beslissers in de crisisbeheersing en hun adviseurs op strategisch niveau. De handreiking biedt kennis en tips die kunnen worden benut in de voorbereiding op (dreigend) terrorisme op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Zowel bestuurlijk, (crisis)communicatief als tactisch/ operationeel. De handreiking moet bijdragen aan het vergroten van 'awareness' en aan inzicht in relevante thema's: van terugkerende uitdagingen tot sleutelbesluiten en tips voor de preparatie. Op basis hiervan kan elk van de veiligheidspartners zelf verdere verdieping zoeken waar nodig. In de handreiking is bijzondere aandacht voor de rolverdeling tussen nationaal en lokaal niveau, als binnen de veiligheidsregio.

				Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) verspreidt kennis, inzicht en vaardigheden op het gebied van radicalisering en de bestrijding van gewelddadig jihadisme. Dit gebeurt door het aanbieden van opleidingen voor professionals binnen de overheid en semioverheid, die deze thema's in hun dagelijks werk tegen (kunnen) komen. Het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering is een samenwerking tussen de NCTV en het Opleidingsinstituut DJI (Dienst Justitiële Inrichtingen). Hierdoor wordt inhoudelijke deskundigheid gecombineerd met opleidingsexpertise op het gebied van veiligheid en gedrag. De opleidingen hebben een sterke onderwijskundige basis en zijn gebaseerd op diepgaande actuele kennis. Ze worden verzorgd door deskundige en ervaren trainers. Vanaf 1 oktober worden de basis- en verdiepingstrainingen via het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) gegeven. Trainingen Omgaan met Idealen zijn via de Expertise Unit Sociale Stabiliteit van SZW aangevraagd . De curricula voor de kleine vreemdelingenketen en voor DJI zijn goed gekeurd door de curriculum commissie en de trainingen worden in het voorjaar uitgerold. In de werkgroep 'reisbewegingen' wordt de nationale praktijk van detectie en signalering van reisbewegingen besproken. De werkgroep komt periodiek bijeen en richt zich op verbetering van processen in de nationale praktijk en levert input voor de Europese samenwerking.
36	Intensivering internationale samenwerking en aanpak op het gebied van jihadgangers.	doorlopend toegepast	In EU en internationaal kader wordt de samenwerking geïntensiveerd. Als Voorzitter van de Raad van Ministers van de EU zet Nederland in op de (versnelling van de) implementatie van maatregelen ter versterking van de CT samenwerking, in het bijzonder de afspraken die hierover zijn gemaakt tijdens de extra JBZ-raad op 20 november 2015 naar aanleiding van de aanslagen in Parijs op 13 november 2015. Specifiek prioriteert Nederland als Voorzitter de verdere versterking van informatie-uitwisseling en optimalisering van signaleringsmiddelen (zie onder 37 en 38). Daarnaast agendeert Nederland 'de integrale lokale aanpak' als thema om de EU LS meer bewust te maken van de meerwaarde hiervan als onderdeel van een omvattende CT strategie.	In EU verband zijn tijdens de extra JBZ-raad van 20 november 2015 afspraken gemaakt over de verdere versterking van de samenwerking op de volgende onderwerpen: de aanpak van de illegale handel in vuurwapens, versterking van het grenstoezicht (ook ten aanzien van personen die het vrij personenverkeer genieten, informatie-uitwisseling, terrorisme financiering en de strafrechtelijke aanpak van terrorisme. Ook zal wordt gestreefd naar snelle afronding van de PNR richtlijn. Als EU Voorzitter heeft Nederland specifiek aandacht gevraagd voor informatie-uitwisseling en de geïntegreerde lokale aanpak tijdens de informele JBZ-raad van 25 en 26 januari 2016. Voor informatie-uitwisseling heeft dit geresulteerd in breed door EU LS gedragen streven om met concrete maatregelen knelpunten in de informatie-uitwisseling te ondervangen. Een eerste inventarisatie van concrete verbeterpunten en oplossingen heeft plaatsgevonden tijdens de hoogambtelijke bijeenkomst over het tegengaan van terroristische reisbewegingen op 1 maart 2016. Op basis van de uitkomsten hiervan stelt NL een Actie Plan op dat zal worden gepresenteerd tijdens de JBZ raad van juni 2016 (zie hieronder onder 38).

			In multilateraal kader is Nederland onder meer actief binnen het Global Counterterrorism Forum (GCTF) en binnen de anti-ISIS coalitie. Sinds september jl. heeft Nederland het GCTF co-voorzitterschap van de Verenigde Staten overgenomen. Daarnaast is het in de twee voornoemde fora co-voorzitter van de Foreign Terrorist Fighters werkgroep. De inzet van Nederland in GCTF ondersteunt mede de internationale implementatie van Veiligheidsraad Resolutie 2178 die bijdraagt aan de aanpak van FTF. Internationale (politie)informatie-uitwisseling vindt plaats via één centraal loket. De Nationale Politie en de Koninklijke Marechaussee werken als één team met politie verbindingsambtenaren (LO's) met één centrale aansturing, waardoor beschikbare informatie beter gestructureerd, meer effectief en adequaat gedeeld wordt in de keten.	Het onderwerp lokale aanpak heeft een follow up gekregen tijdens de door Nederland in samenwerking met het RAN Centre of Excellence georganiseerde conferentie op 1 en 2 februari 2016. Hier hebben nationale en lokale beleidsmakers en eerste lijns professionals uit 20 EU lidstaten kennis en ervaringen uitgewisseld. Tijdens de informele JBZ raad en deze conferentie is de wenselijkheid gesignaleerd van meer structurele uitwisseling van lokale ervaringen tussen LS. In vervolg op de conferentie zal NL als EU VZ in overleg met het RAN CoE, de Commissie en de CTC voorstellen formuleren om hieraan invulling te geven en deze aan het einde van het voorzitterschap presenteren. Als co-voorzitter van de genoemde Foreign Terrorist Fighters werkgroepen, heeft Nederland het initiatief genomen om op 11 januari jl. een gecombineerde bijeenkomst te organiseren van het GCTF en de anti-ISIS coalitie. Hierbij waren meer dan 50 landen aanwezig. De landen hebben afspraken gemaakt over betere uitwisseling van informatie, kennis en risico-analyses over Foreign Terrorist Fighters en reisbewegingen, intensievere samenwerking met de private sector om terrorisme financiering aan te pakken en re-integratie en preventie. De uitkomsten van deze bijeenkomst zijn gevat in het "The Hague Implementation Plan on Foreign Terrorist Fighters" waarmee partners worden opgeroepen om deze maatregelen te implementeren. Het netwerk LO's werkt nauw samen met het Immigration LO (ILO) netwerk van de IND. Integrale samenwerking tussen de NP en KMar wordt dagelijks verder uitgediept en verbeterd, waarbij de banden met IND, Defensie (Defats/MIVD) en BuZa worden aangehaald..
37	Optimalisering bestaande signaleringsmiddelen.	doorlopend toegepast	Insteek van het Actieprogramma is om het gebruik van bestaande informatiesystemen te versterken. Het gaat hier om systemen als het Schengen Informatiesysteem (SIS II), het nationaal opsporingsregister en Interpoldatabank waarin gestolen en vermiste reisdocumenten worden geregistreerd.	In de werkgroep 'reisbewegingen' wordt de nationale praktijk van detectie en signalering van reisbewegingen besproken. De werkgroep komt periodiek bijeen en richt zich op verbetering van processen in de nationale praktijk en levert input voor de Europese samenwerking. Een lopende maatregel is het beter controleren van de Schengenbuitengrenzen. Doel is dat door een intensivering van de controles gesignaleerde jihadisten beter gedetecteerd kunnen worden bij en in- en uitreis van het Schengengebied. Een van de systemen die hierbij wordt gebruikt is de Stolen and Lost Travel Documents database (SLTD)van Interpol. Per juni 2015 is SLTD aangesloten op de 1^{e} lijn grenscontrole (b). Daar waar bij de grenscontrole de reisdocumenten worden bekeken, wordt automatisch ook het SLTD geraadpleegd. Dit houdt een belangrijke verbetering van de grenscontrole in.

				Structureel worden door de politie de betrokken partners geïnformeerd in de onderstaande gremia: 1. Europol, Focal Point Travelers 2. Working Group Dumas - dit is een werkgroep van 16 Europese landen. De verstrekkingen gaan via het Europol Siena systeem. 3. Interpol Lyon, Foreign Terrorist Fighter Project 4. FBI - LO Den Haag 5. Terrorist Screening Database van de VS De internationale signaleringen worden via Interpol diffusions met meerdere aangewezen landen gedeeld. Ook wordt de zgn. LOP lijst gematched met het Europol Information System (EIS). Verstrekkingen zijn allemaal afgeregeld en akkoord bevonden door Landelijk Parket en Afdeling Internationale Rechtshulp in Strafzaken (AIRS) van het ministerie van Veiligheid en Justitie. In de casuïstiek die niet binnen deze kaders valt wordt er altijd met AIRS overlegd over het wel of niet komen tot de gewenste informatie uitwisseling.
38	Versterking proactieve informatie-uitwisseling.	doorlopend toegepast	Proactieve informatie-uitwisseling is het fundament van de effectieve aanpak van jihadisten. Dit geldt voor zowel op nationaal niveau (signaleren van geradicaliseerde personen met het concrete voornemen tot uitreis), als op internationaal niveau (detecteren van de reisbeweging). Nederland zet in op een integrale benadering waarbij informatie uit verschillende bronnen aan elkaar worden verbonden. Dit vereist goede afstemming en sluitende afspraken tussen nationale ketenpartners en met andere lidstaten. De immigratieverbindingsfunctionarissen (ILO's) van de KMar worden via hun netwerk proactief geïnformeerd over specifieke kenmerken en indicatoren van foreign fighters. Hierdoor is vroegtijdige onderkenning van potentiele uitreizigers mogelijk en is informatie uitwisseling gewaarborgd.	Nederland zal tijdens het voorzitterschap van de EU het voortouw nemen in het versterken van de (internationale) informatie-uitwisseling. In dit kader is op 1 maart 2016 een hoog ambtelijke bijeenkomst op het onderwerp 'terroristische reisbewegingen' georganiseerd. Het verbeteren van de informatie-uitwisseling is hierin een belangrijk agendapunt. Bij deze bijeenkomst waren de lidstaten aanwezig evenals EUCTC, Europol, EU INTCEN, Eurojust, Europese Commissie en de Raad van Europa. Hier zijn concrete obstakels en mogelijke oplossingen voor het verbeteren van informatie-uitwisseling ten behoeve van het tegengaan van terroristische reisbewegingen geïdentificeerd. De komende maanden wordt, met Europol en in samenspraak met de Commissie en EU LS, een Actieplan opgesteld. Dit Actieplan zal worden gepresenteerd in de JBZ raad van juni 2016. Daarnaast heeft op nationaal niveau de eerste bijeenkomst van de multidisciplinaire werkgroep 'reisbewegingen' plaatsgevonden. Deze werkgroep richt zich onder andere op onderwerpen als informatie-uitwisseling en de keten van detectie en signalering van reisbewegingen. De werkgroep 'reisbewegingen' zal periodiek bijeen komen. De specialist op het gebied van terrorisme staat in nauw contact met het verbindingsfunctionarissen (LO)-netwerk, waardoor de LO's geïnformeerd worden over de laatste stand van zaken.